

CAUSTIC, especialment nota 4).

Manet, V. *germanet* (GERMÀ) *Maneta*, V. *mà Manetxeu*, V. *manescal Máncula*, V. *besneula* i VI-NIEBLA (DCEC iv, 742a30) *Manfallit*, que s'havia d'escriure *menfallit* mallorquí, V. *minfallada, minvar* (MENYS) *Manfla*, V. MANFLA (DCEC/DECH) *Manfló* = *xanfló*, V. *chanflón* (CHANFAINA, DECH III, 323a26), si bé contaminat per un altre mot com el següent *Manflorita* 'efeminat', V. *hermafrodita* (HERMÈTIC) *Mangada* 'marrada', V. *marrar*; i *mancar* (MANC) *Mangala, mangalada*, V. *bengala*, on hauria estat útil fer constant que *bengala* 'bastó' també s'usa en el xurro de Sogorb, a Titaguas el bastó de jonc, TFornés, i que a Bna. els infants c. 1910 també dèiem *mençala* per a les de foc que compràvem. *Manganejar*, V. *mangra*

MANGANELL, del ll. vg. *MANGANĒLLUM, diminutiu del ll. MANGĀNUM 'id.: màquina de guerra', i a aquest, del gr. μάγγανον id.; de variants del mateix mot vénen el cat. ant. *almanjanec* i el cast. MANGANILLA (DCEC/DECH), més alterats, aquell en la forma, per la intervenció de l'àrab, i aquest en el significat. □ 1.ª doc.: S. XIII.

En un doc. del Rosselló el mot, acompanyant altres noms de ginys, figura llatinitzat: «non expugnet castrum vel munitionem cum gussa <pròpiament 'gossa'> vel pererio (<PETRARIUM> vel *manganello*, vel cum alio genere lignorum», a. 1217 (*InuLC*); «a la serra de Portupí vim Maylorques e --- haguem nostre conseyl --- que faessen descargar los lenys que eren en la mar; e metèrem mà a parar dos trabuquets: tenia-y un trabuquet e un *alma*<n>*janec* --- e foren per compte los ginys, quan foren parats de fora e de dins, dos trabuquets nostres e un fenèvol e un *mangel* turquès: e ls sarraïns faeren dos trabuquets e 13 algarades ---»; del mateix episodi i emprant el mateix mot parla Desclot (§ 37); i d'un moment semblant, la *Crònica* del Cerimoniós; a base dels passatges on surt en Muntaner, en tracta amb bon coneixement Giese (*VKR* I, 170), i com que en el meu article del DCEC/DECH exposo detalladament la història i variants de sentit i forma dels altres representants romànics, bastarà ja remetre-hi; la variant arabitzada *alma(n)janec* (amb *g* > àr. *ğ* amb el canvi que sofrí aquesta consonant en àrab i semítica a l'entorn de l'a. 1000) apareix també en textos castellans (*almojanegue* o *alma*- en el *Li. de Alexandre*, 1058 etc.).

D'algunes d'aquestes variants lèxiques vénen també *manganeta* i *manganella*, però *manganilla* és castellanisme intolerable i superflu (i no està prou estudiat si en la gènesi de les formes en *-ella* i *-eta*, no hi ha poc o molt d'això). *Manganella* 'cuc allargassat' (Manacor) serà més aviat VERMINELLA 'cuquets' (del llatí vulgar VERMEN), potser a través d'un mossàrab *guermenella (cf. VIERVEN i GUÈRMECES DCEC) amb dilació i metàtesi; *oriol mangarell* (JCarner) sembla ser alteració de *marlenguell (MALLERENGA).

Hi ha *mangauxa*, sentit semblant, en comarques del

Princ. (*AlcM* no defineix prou bé com «engany secret»); NOLLER li dóna el valor d'ensarronada, 'parany per agafar incautes': «em temo que sigui una *mangauxa*» (*L'Escanyapobres*, § 9, O. C. I, 283), i MrnVayreda, el de 'tracamanya benintencionada': «avisant que casi no plovia y que la xocolata 's refredava a la taula; ell s'incorporà, més com sentís batre les canals al pati, compregué la *mangauxa* de la dona y tornà a dormir-se» (*Sang Nova* I, § 9, 53); en el qual hi pot haver part d'això mateix, però més aviat hi haurà MA(n)-GARRUFA i la terminació s'explicaria per *xauxar-se* 'burlar-se, trufar-se' (variant de *xautar-se*, fr. *peu m'en chaut*, JAUJA DCEC/DECH).¹ *Mànguil*, manlevat de l'angl. *mangle* (< neerl. *mangel*), el qual sembla ser simplificació germanitzant de l'antiquat *mangonel* (vegeu N. E. D.).

¹ També es podria pensar en un terme pres de pres-tidigitadors occitans, prov. mod. *man gaucho*, en el sentit d'«escamoteig o jugada (hàbil) amb la mà esquerra», però mentre no en tinguem documentació indiciària, atinguem-nos a allò (ço a un nus mental de tot plegat?)

Manganell, corrupció del NL *Marganell Mangane-lla*, V. *manganell*

MANGANESA, 'mineral d'on es treu el manganès', del fr. *manganèse*, que sembla ser pronúncia imperfecta de *magnesia*, grafia freqüent a l'Edat Mitjana en lloc de *magnesia*, que llavors designava la manganesa, i ve del nom de la ciutat de Magnèsia a l'Àsia Menor, prop de la qual trobaven la pedra imant: i van donar aquest nom a la manganesa perquè se li assembla. □ 1.ª doc.: *manganèse* fr. S. XVI; *manganesa* cat., Belv.; id. i *manganeta* Lab. 1840, nom que li donarien els miners i els terrissaires (Selva del Camp, BDC XIII, 56) per confusió amb *manganeta* (MANGANELL) pels resultats bons i bonics que amb ella obtenen. Cf. DCEC, s. v.

DERIV.: *Manganès; mangànic; manganat; permanganic; permanganat; manganós* (ja es troben en *SLit. Costa* 1868). *Manganina. Manganita*; i cpts. *manganifer, mangano*.

Manganya, V. *maganyar Mangant, mangar*, V. DCEC (MANDANGA) *Màngara*, V. *mangra Mangarell*, V. *manganell* i *mallerenga Mangarrufa*, V. *magarrufa Mangauxa*, V. *manganell Mangenca(r)*, V. *maig Manglana*, V. *magrana*

MANGLE, mot indígena de l'Amèrica tropical rebut per conducte del cast. MANGLE (DCEC). □ 1.ª doc.: Lab. 1840.

MANGONEJAR, 'manifassejar' i MANGONER 'marmanyer, marxant', mots poc estesos i en part poc genuïns en català, del mateix origen que la família del cast. MANGONEAR (DCEC/DECH) i l'oc. *mangonnier*, provinents del ll. tardà MANGO, -ŌNIS, 'traficant', 'marmanyer', 'tractant de bestiar', també mot d'origen